

XXIV. Ulterius exemptiones tamquam Juri communi adversæ, non tantum plenè probandæ sunt; sed insuper intra ipsos terminos exemptionis sive privilegii concludendæ, ut non recedatur à Jure communi, nisi quatenus ipse tenor privilegii recedere cogit.

XXV. Hinc Alexander III. in Cap. 3. De Privileg. monet Legatum suum, quod inspicienda sunt Ecclesiarum privilegia, & ipsorum tenor sit diligentius attendendus.

Et in Cap. 7. eod. querenti Episcopo, qua libertatis prærogativa gauderent Templarii & Hospitalarii, respondit idem Alexander III. Non dubitamus quin aliam libertatem habeant in locis, in quibus antequam pervenisset ad eos, fuerant habitatores: quod totum ex inspectiōne Privilegiorum plenius advertere potes; & secundum quod invenieris, ita observes. Sic enim eos volumus Privilegiorum suorum servare tenorem, quod eorum metas minime transgredi videantur.

XXVI. Ex ipso proinde tenore privilegii de exemptione judicandam est; atque imprimis attendendum, quæ species exemptionis sit, an personalis, an localis seu mixta.

Personalis est, qua particulares dumtaxat personæ exemptæ, nulla habita ratione loci.

Hujusmodi habent certæ personæ propter privilegium specialiter illis indultum non loci vel Monasterii alicujus, sed favore personali, ut loquitur Joannes Lomede in citato Tractatu cap. 2. atque hoc modo exemptos Avlicos Regis Franciæ esse, & agnoscere tantum magnum Franciæ Electorale, nosynarium. Afferiturque cap. 4. n. 4. Avlicis exemptis esse magnum Franciæ Electorale nosynarium pro Episcopo.

Locales verò sunt, quæ sunt loco vel Monasterio; ita ut personæ sint exemptæ cum respectu ad locum.

XXVII. Utriusque privilegii mentio occurrit in Cap. 3. De Privilegiis in 6. ubi Pontifex omnes Indulgentias & privilegia quibuscumque singularibus personis Ecclesiasticis vel secularibus cumque sint dignitatis vel præminentia, quod interdicti à quocumque vel excommunicari non possint, nec terræ vel Ecclesiæ ipsorum Ecclesiastico interdicto supponi, sub quacumque forma verborum concessa, ad Ordinarium sententias & processus prohibet extendi.

Excipit autem Pontifex Indulgentias & privilegia Religiosis quibuscumque, non personarum dumtaxat, sed Ordinum privilegiorum vel locorum ratione sub hujusmodi forma concessa: ut scilicet hæc etiam ad sententias Ordinariorum extendantur.

XXXIII. Hic non tantum habemus distinctionem privilegii personalis, & realis sive localis; sed insuper quod latiore & favorabiliorem interpretationem accipiat privilegium Monasterio, aut integro Ordini indultum, quam privilegium certis & particularibus, ob favorem personalem concessum; hocque quam illud magis odiosum sit, ut ex sequentibus apparebit.

XXIX. Et quia exemptio localis, puta Monasterio concessa quemdam respectum habet ad locum, ita ut Religiosi censentur exempti tamquam membra istius Monasterii, Concilium Lugdunense sub Innocentio IV. in Cap. 1. De Privilegiis in 6. Declaratione irrefragabili definit, quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, sive contractus, aut rei de qua contra ipsos agitur, rite possint coram locorum Ordinariis conveniri, & illi quoad hoc suam in ipsos jurisdictionem (prout Jus exigit) exercere. Si nimirum delictum commissum, vel contractus initus, aut res sita sit in loco non exempto, & exemptio fuerit localis.

XXX. Nam cum data fuit exemptio ratione personæ, & non loci, ut privilegio concessio Capellanis & Familiaribus Papæ, contra illos cessat Constitutio dicti Cap. 1. Tunc enim ratione delicti puniri non possent ab Ordinario, uti notavit Joannes Lomede in dicto tractatu cap. 6. num. 7.

XXXI. Ulterius ex ipsa exemptionis conditione, quæ vult, exemptionem extra terminos privilegii non extendi,

respondit Pontifex in Cap. 9. De Privilegiis in 6. quod exemptio nem Ecclesiæ concessam, ipsa Ecclesiæ & ipsius Monachi, vel Canonici, Clerici etiam & Conversi perpetuoque oblati (non autem Ecclesiæ ejusdem Presbyter, qui Parochianorum curam habet quod ea quæ ad curam eamdem pertinent, nec ipsi Parochiani etiam) intelligantur exempti.

Cum enim hic ageretur de Ecclesiâ Conventuali vel Collegiata (ut rectè notavit Glossa) propriè ad eam pertinent Monachi, Conversi, & perpetuo oblati, aut Canonici & Clerici; sed nequaquam Presbyter seu Vicarius qui curam habet Parochianorum quoad ea quæ ad eamdem curam pertinent, quia hæc potius spectant ad Ecclesiâ Parochialem, quam conventualem vel Collegiatam; cui congruunt ea, quæ sunt propria Officia Religiosorum & Canoniorum. Quapropter Presbyter hic quatenus curam habet Parochianorum, propriè non pertinet ad Ecclesiâ conventualem aut Collegiatam.

Quia tamen Ecclesiâ, quæ eximitur, principaliter erat Conventuali vel collegiata, censetur quoque exempta ut talis; atque per consequens, illi soli exempti, qui ad eam sub illa qualitate spectant.

XXXIII. Si aliquibus sit per privilegium concessum, ne quicquam Episcopus vel Archiepiscopus pro ulla causa, ullove loco ipsos interdiceret suspendere vel excommunicare præsumat, in ipsos Ordinarii jurisdictionem suam quantum ad illa ubicumque illi fuerint, penitus exercere possunt, ut ait Concilium Lugdunense in Cap. 1. §. in eos De Privilegiis in 6. quia personale est.

XXXIV. Addit autem Concilium: Nisi forsitan ipsi Monachi ad Monasterium suorum Prioratus Ordinarii eisdem subjectos (ut vel eorum regimen, vel in eis tamquam proprii locorum ipsorum Monachi resideant) fuerint destinati; tunc enim, etsi liberè possint ad eadem Monasteria revocari, ac tam illorum, quam ipsorum Prioratum Monachi reputentur... ratione tamen eorumdem Prioratum dicti Ordinarii sua jurisdictione in ipsis etiam quoad præmissa (quamdiu morantur in illis) ut possunt.

Hic rursus habetur, quod exempti vel privilegiati sub una qualitate, non censentur exempti vel privilegiati sub alia qualitate.

XXXV. Idipsum clarioribus terminis expressum est in Cap. CUM CAPELLA 16. De Privilegiis. Cum enim Capella Ducis Burgundiæ gaudere diceretur privilegio, quod nullus Archiepiscopus vel Episcopus in personam Canonice eisdem Capellæ suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti sententias audeat pronuntiare: quidam Capellæ supradictæ Canonici, qui Parochiales Ecclesiâ ab Episcopo tenebant, occasione privilegii prælibati in his etiam, quarum jurisdictio ad Episcopum pertinebat, ita se dicebant exemptos, ut quantumcumque graviter interdum excederent, Episcopi correctioni reculerent & sententiæ subjacere.

Super his à Lingoniensi Episcopo interrogatus Innocentius III. mandat Episcopo: Quatenus in quantum exempti sunt ejusdem ratione Capellæ, Apostolicis privilegiis deferas reverenter: sed in quantum ratione Parochialium Ecclesiarum, vel alias jurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum in eosdem liberè profequaris.

XXXVI. Ex hæc & præcedentibus Decretalibus eliciunt Canonistæ hoc commune principium: Si in unam eandemque personam concurrant diversæ qualitates, quod exemptus sub una qualitate non censetur propterea exemptus sub alia qualitate: neque exemptio trahi queat ad ea quæ sub hac qualitate exercet: sive quod exemptus subjaceat, ratione rei non exemptæ, Jurisdictioni Ordinarii quoad rem non exemptam; quemadmodum privilegium datum alicui Corpore, quod qui de hoc Corpore sunt, non possint conveniri nisi coram certo Judice, intelligi debet de his quæ competunt personis, quatenus de hoc Corpore sunt. Vide Choppinum lib. 2. De S.P. tit. 5. num. 13.

XXXVII. Ex hoc principio consequens est, quod exemptio data Canonice, vel Ecclesiis Canonice nequeat extendi ad functiones Parochi, aut Confessarii aliasve; quæ Hierarchicæ potius, quam Canonice sunt; sed hæc exemptio restringenda sit ad ea, quæ Canonice ut Canonice spectant: eo quod sub hac qualitate censentur exempti.

XXXVIII. Similiter si Academia sit exempta, intelligenda est exemptio quoad ea quæ Academica sunt. Unde si Academicus induat aliam qualitatē non exemptam, non censetur exemptus quoad ea quæ sub hac qualitate facit: puta sit Parochus, Confessor, Concionator &c. quod & notoria hujus Academia praxis confirmat, sua Supposita quoad hæc functiones jurisdictioni Ordinarii submittitens; neque ad similia jurisdictionem suam extendens.

XXXIX. Hinc nec improbat quod tradit Zypæus Resp. 2. De Magistris. Ordinarium Decreta Synodalia, seu alia sive per Beneficiis studiosos non minus, quam alios absentes ligant, & decernere super iis Ordinarii possunt, quod jus & ratio exigat: quæ nimirum ad vitam & honestatem Clericorum & Beneficiorum pertinent; nec regimen Academicum & studiorum attingant.

XL. Quare nec Academia integrum fuit Decretum Concilii Provincialis Mechliniensis l. ut. De Vita & honestate Clericorum cap. 4. quod decrevit, ut Clerici qui in Academiis resident, intra mensē à die publicati hujus Concilii Provincialis, corona, pileo, caligis simplicibus & vestibus ordinis suo & vocationi congruo utantur; & singulis annis hujus testimoniales literas sigillo Universitatis munitas, ei, cui literas testimoniales studii exhibere debent, tempore congruo transmittant. Quia in re si defectuosi fuerint, fructibus suorum Beneficiorum priventur.

XLI. Optaret sane Academia hæc Lovanienfis, ut Episcopi suos Canonice aliosque Beneficiarios studiosos, ad habitum vocationi sue congruum, privatione fructuum, aut etiam Beneficiorum cogerent; nec permitterent eos passim in habitu merè laicali laicaliter vivere: quod non æquè ipsa Universitas efficere potest, tum quod in ipsos ut Canonice jurisdictionem non exerceat; tum quod frequenter ignoret eos esse Canonicos aut Ecclesiasticos, qui exterius nihil Canonice aut Ecclesiasticum præferunt.

XLII. Regulares quoque exempti suam exemptionem concludere debent ad ea quæ ipsis ut Regularibus competunt, quæque disciplinam, & regimen regulare spectant. Si autem occurrat materia non exempta, sive quæ ad Regulares non ut Regulares pertinent, ad hæc exemptio extendi nequit.

XLIII. Hinc consequens est, exemptionem Ordinum Mendicantium, quamvis esset ampla & indefinita, non posse trahi ad functiones hierarchicas: eo quod hæc ad materiam non exemptam spectent, non ad Regulares ut Regulares; sed specialiter ad Episcopos, & Parochos in his functionibus coadjutores & subsidiarios. Quare S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 4. agens de Religionibus ad prædicandum vel confessiones excipiendas instituit, quales sunt Ordines Mendicantium, dicit id ipsis non ex officio proprio competere, sed auctoritate Superiorum & Inferiorum ad quos ex officio pertinet. Per Superiores ibidem intelligit Episcopos, per Inferiores verò inferiores Prælatos, id est Plebanos & Parochos, quibus jure proprio & officio hujusmodi functiones competunt.

Si igitur functiones illæ non competant Regularibus ut Regularibus ex officio; sed ex alia qualitate adjecta & extraordinaria, nimirum quatenus auctoritate Prælatorum ad functiones has tamquam subsidiarii assumuntur, manifestum est, exemptionem Regularibus sive Ordinibus Mendicantium indultam, non magis posse extendi ad Regulares has functiones obeuntes, quam exemptio Canonice Capellæ Ducis Burgundiæ potuerit extendi ad ipsos Canonicos quatenus Parochiales Ecclesiâ tenebant, juxta citatum Cap. CUM CAPELLA. Plura de prohibita hac extensione dixi in Repagulo Canonico adversus nimiam exemptionum extensionem; ubi & ostendi, quam latè hæc in materia suas exemptiones quidam Re-

gulares extendant cum summa Ecclesiastica hierarchia, & Episcopalis auctoritatis perturbatione: atque hac ratione præbeant Episcopis justissimas rationes querelarum adversus exemptiones: quæ facile cessarent, si intra justos limites, ad mentem concedentium, & Juris certissima principia continerentur; ostenditurque capite sequenti, hæc præcipue extensionem in Synodo Tridentina fuisse contra exemptiones exaggeratam, & à Synodo improbatam.

XLIV. Exemptio etiam totalis, quamvis sic exemptos solvat à Jurisdictione Episcopi sive Ordinarii, tamen sic exemptos, aut locum exemptum non dimembrat à Diocesi, sed manent in ipsa Diocesi, & membra Diocesis, licet privilegiata quemadmodum communiter notant Doctores ad Cap. 19. De Officio Ordinarii; item ad Cap. 7. eod. in 6. Et notavit post alios Canonistas Prosper Fagnanus ad dictum Cap. 19. num. 16. dicens: Ecclesiâ exempta hoc differre ab Ecclesiâ nullius Diocesis, quod Ecclesiâ exemptæ in Diocesi esse dicuntur; Ecclesiâ verò nullius Diocesis neque sint de Diocesi, neque in Diocesi. Itaque (ait) Status nullius Diocesis liberat non modo à subjectione sed etiam à situatione & denominatione, exemptio verò tantum à subjectione.

XLV. Cum ergo exempti sint in Diocesi, ejusque sint membra, consequens est, quod ita se exhibere debeant, atque suis privilegiis ea cum moderatione uti, ut nec ipsa membrorum unitas dissolvatur, nec Episcopale regimen inutile reddatur aut impediatur.

Sicuti ergo Clerus, licet à jurisdictione laicali exemptus, tenetur Legibus & Ordinationibus Politicis in materia Clericis & Laicis communi, & quæ nisi à Clericis observarentur, suam perderent effectum in summam Reipublicæ pertinet; ita quoque exempti tenentur generalibus Legibus Episcoporum in materia omnibus communi; & quas si exempti non servarent, summa in Diocesi otiretur scilicet & Legum vilesceret apud populum auctoritas: qui & exemplo exemptorum ad eorum transgressionem seu non observantiam incitaretur; quemadmodum latè ostendi in citato Repagulo Canonico Regula 8. §. cap. 2. §. 12. & 13. & aliqua dicentur capite sequenti occasione Decretorum Synodi Tridentinæ in materia exemptionum.

Exemptio jam pridem à S. Bernardo dicta fuit emancipatio ad similitudinem emancipationis Civilis, quæ filius emancipatur, seu solvitur à patria potestate, & sui Juris efficitur.

Sed sicuti filius emancipatus & civiliter solvitur à Patria potestate, nihilominus Patri suo reverentiam debitam negare non potest; similiter quocumque ratione exempti à potestate Ordinarii sive Episcopi, cui quasi subjecti nascuntur, ea quæ reverentia sunt negare nequeunt, nec ad illa exemptio se extendit, uti communiter notant Canonistæ, atque post alios ait Prosper Fagnanus ad Cap. CONQUERENTE De Officio Ordinarii numer. 16. exemptum à Jurisdictione Episcopi non censeri exemptum à Jure reverentia. Et quoad Capitula exempta latè ostensum est supra part. 1. tit. 8. cap. 2. quibus addi possunt quæ habet Brodæus in Notis ad Louëdum list. M. nu. 18. & De Luca Dist. 1. De Regular. n. 21.

Ad hæc principia & regulas si exemptiones Capitularum, Monasteriorum & Academicarum servarentur, nec ultra suos limites contra Pontificum mentem extenderentur, sperandum esset, magna ex parte querelas & contentiones occasione harum exemptionum admodum frequentes, sopiendas & extinguendas; atque Synodum Tridentinam, ut incommodis ex his exemptionibus provenientibus occurreret, ad prædicta principia exemptionum usum reduxisse, capite sequenti ostendemus.

* * *

CAPUT VI.

Quid Synodus Tridentina circa Exemptiones statuerit ?

1. Tempore Concilii Tridentini fuisse plures exemptionum abusus probat Conventus Delectorum Praelatorum sub Paulo III.
2. Probant id ipsum querele Episcoporum contra exemptiones.
3. Germani petunt in Synodo Tridentina ut omnes exemptiones revocentur.
4. Licet Synodus non revocaverit omnes exemptiones, eas tamen multum tenuit.
5. Quod sit conforme fuit postulat Gallorum.
6. In Decreto Synodi Tridentinae Regularis exemptus degens extra Monasterium subicitur jurisdictioni Ordinarii.
7. Quis censetur degens extra Monasterium?
8. Regularis in Universitate degens extra Conventum subicitur Ordinario.
9. Licet degat de licentia sui Superioris.
10. Regulares degentes in Monasterio delinquentes in loco non exempto ab Ordinario puniri possunt.
11. Regularis degens in Monasterio delinquens cum scandalo populi puniendus a suo Superiore instante Ordinario, & Superiore negligente ab Ordinario.
12. Episcopus potest mox in commissio delicto informationem capere & ad Superiorem mittere.
13. Sufficit una monitio Episcopi.
14. Tenetur Superior de punitione certiorum reddere Episcopo.
15. Decretum Synodi procedit tamen si delictum commissum sit in loco exempto.
16. Constitutio Clementis VIII. pro executione hujus Decreti contra Superiores in puniendo negligentes.
17. Exempti in Civilibus si judicem specialem non habeant, coram Ordinariis conveniunt.
18. Quid in Belgio circa hoc obtineat?
19. Clerici seculares specialis exemptione gaudentes subiciuntur correctioni Ordinarii.
20. Cur Clericorum Sacularium & Regularium extra Monasterium conventum exempti singulariter odiosa?
21. Ex singularium personarum exemptionibus plura incommoda oriri vidit Synodus Tridentina.
22. Quid circa eas decreverit?
23. Capitulum exemptiones quare specialiter odiose?
24. Capitula Cathedralia ab Episcopis visitari voluit Synodus Tridentina.
25. Absolutam abrogationem exemptionum Capitulum praesertim Cathedralium postularunt Episcopi Hispania; Capitulis se opponentibus.
26. His exemptionibus vehementer se opposuit Cardinalis Lotharingia.
27. Decretum Synodi praescribens formam procedendi per Episcopum contra Capitula Cathedralia exempta.
28. Synodus non intendit minuire, sed augere auctoritatem Episcopi in Capitula exempta.
29. Synodus noluit exemptiones extendere ad materiam non exemptam.
30. Hinc non extenduntur ad ea quae spectant curam piorum locorum non exemptorum.
31. Nec ad functiones Hierarchicas.
32. Neque ad leges communes in materia communi.
33. Jurisdictio delegata a Synodo aucta Episcopis non derogat ordinariis & est favorabilis.

Quantumvis per varias Pontificum Constitutiones, nec non Synodorum Decreta exemptionibus varii limites positi essent; quibus aliquatenus occurrere posse videbatur incommodis ex illis profluentibus, nihilominus summus fuisse circa tempora Concilii Tridentini exemptionem & Privilegiorum excessus plura probant.

II. Praelatus ille Praelatorum Conventus a Paulo III. instante Concilio Tridentino indictus ad colligendos abusus in hoc Concilio reformandos (de quo Conventu diximus parte 2. tit. 28. c. 1.) abusus harum exemptionum nequaquam dissimulavit, sed verbis, quae atrocitatem ejus significabant, Pontifici exposuit. „Alius abusus magnus, & minime tolerandus, quo universus populus Christianus scandalizatur, est impedimentis quae inferuntur Episcopis in gubernatione suorum ovium, maxime in puniendis sceleribus, & corrigendis. Nam primo multis viis eximunt se mali homines, praesertim

Clerici, a jurisdictione sui Ordinarii: deinde si sunt exempti, confugiunt statim ad Penitentiarium, vel ad Datarium, ubi confectum inveniunt viam impunitatis, & quod pejus est, ob pecuniam praestitam: hoc scandalum Beatissime Pater tantopere conturbat Christianum populum, ut non queat verbis explicari. Tollantur obtestamur Sanctitatem Tuam per Sanguinem Christi, quo redemit sibi Ecclesiam suam, eamque lavit eodem sanguine: tollantur haec maculae, quibus si daretur quispiam aditus in quacumque hominum Republica aut regno, confectum, aut paulo post in praecipitis rueret, nulloque pacto diutius consistere possit: & tamen putamus nobis licere, ut per nos in Christianam Rempublicam inducantur haec monstra.

Quam acriter in privilegia Regularium praesertim Ordinum Mendicantium, ob eorum ad functiones etiam hierarchicas extensionem nonnulli Patres sub initium Synodi insurrexerint, patet ex oratione Brachii Martelli Episcopi Felusani pronuntiata in Congregatione generali die 10. Maji 1546. cujus quoque meminimus supra parte 1. tit. 6. cap. 8. atque inter alia dicit, quod obtenderent habere jus concionandi sine licentia Episcopi: „Nimirum (ait Marcellus) habent suum illud, quod dicitur, *ingens mare & immensum*, cujus fragore nihil est, quod perhorrescat, Pontifices. Non enim ejus fluctibus Ecclesiae sanctae navicula obrui potest, quamvis hoc tempore tot tempestates, tot procellas concitaverit perditorum nequitia aliorum. „Tomo 14. Concil. general. col. 1638.

III. Quae fuerit Episcoporum & Principum Germaniae de exemptionibus sententia facile intelligi potest ex articulis qui ipsorum nomine pro reformatione exhibitii fuerunt, quorum quartus erat: „Revocandas omnes exemptiones contra Jura communis passim concessas, Monasteriaque omnia sub Episcopi potestate constituenda sub cuius sunt Diocesi.

IV. Licet Synodus Tridentina non judicaverit, attentam temporum conditione, omnes exemptiones revocandas, uti postulabant Germani, tamen ad eam moderationem eoque limites reduxit per varia Decreta, ut si haec exacte & ex mente Synodi observarentur, sperandum esset, quod plerisque exemptionum incommodis occurreretur: videturque in hoc Gallorum postulata potius, quam Germanorum sequuta.

V. Non enim petebant Galli revocandas omnes exemptiones, sed aliquas dumtaxat, circa omnes vero justam moderationem. Inter articulos reformationis ex parte Gallorum Synodo oblatos, vigesimus sextus hanc materiam concernens erat conceptus his verbis: „Restituantur Episcopis intra omnem Diocesim Ecclesiasticae jurisdictionis & tollantur omnes exemptiones, exceptis Capitulis Ordinum, iisque quae ipsis subsunt Monasteriis, & quae Capitula faciunt generalia, & iis Monasteriis, quibus multis jam retro saeculis evidentibus scriptorum monumentis constat datam esse exemptionem, quae tamen ne a correctione omnino eximantur, aliqua ratione provideatur. „Extat in libello cui titulus, *Memoires pour le Concile de Trente* 372. adit anni 1654.

VI. Ut ergo sciat, intra quos limites exemptiones hodie ad praescriptum Concilii Tridentini sint concludendae, & quae sit Episcoporum in exemptos jurisdictionis, praecipua Concilii super hac materia edita Decreta representabimus: apparebitque, Decreta Concilii in omnibus esse admodum conformia principiis ex Jure communi capite praecedenti allegatis.

Imprimis itaque Sess. 6. cap. 3. De Reformat. decernitur: „Nemo saecularis Clericus, cujusvis personalis, vel Regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis privilegii praetextu tutus censeatur, quo minus, si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam Sedis Apostolicae Delegato, secundum sanctiones Canonicae visitari, puniri, & corrigi valeat.

VII. Notat post alios Barbosa De Officio Episcopi Allegat. 105. num. 16. verbum illud, *extra Monasterium*, intelligi, de eo qui non vivit sub Superiore Conventualiter, ut declaravit Sacra Congregatio his verbis: „Regularis manens

manens extra claustrum de licentia superioris etiam in domo deputata ad erectionem Monasterii, nisi in dicta domo sit Regularis observantia, ut saltem vivat sub superiore Conventualiter, si deliquerit, potest puniri ab Ordinario.

VIII. Haec Congregationis resolutio consona apparet Decreto ejusdem Synodi Sess. 25. cap. 4. De Regularibus. quo mandatur, ut „Regulares qui studiorum causa ad Universitates mittuntur, in Conventibus tantum habitent, alioquin ab Ordinario contra eos procedatur.

IX. Cum autem in hoc Decreto agatur de Regularibus, qui de licentia Superiorum studiorum causa in Universitatibus morantur, consequens est, quod si Regularis extra claustrum degens, deliquerit, possit ab Ordinario puniri, tamen si degat extra claustrum de licentia Superioris.

X. Verum cum non obstantem praedicto Concilii Decreto Sess. 6. cap. 3. a nonnullis praetenderetur, quod Regulares delinquentes extra Monasterium in loco non exempto puniri non possent ab Ordinario; si modo *revera* habitarent in claustris, contra manifestam juris rationem, quae vult, delicta ad exemplum aliorum, etiam judicialiter puniri in loco in quo commissa sunt, uti & legibus Romanis statutum fuit, ideo Synodus Sess. 7. cap. 14. De Reformat. Constitutionem Innocentii IV. in Concilio Lugdunensi, relatum in Cap. 1. De Privilegiis in 6. renovavit, qua declarat, quod etiam Regulares quantumcumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti in loco non exempto commissi, coram locorum Ordinariis conveniri, & illi quoad hoc sicut in eos jurisdictionem exercere possint. Vide Constitutionem latam capita praecedenti.

XI. Ulterius Synodus providere volens, ne praetextu exemptionis Regularium delicta quae populo in scandalum esse possent, manerent impunita, & ne Episcopis auctoritas deesset scandala a populo amovendi, decrevit Sess. 25. cap. 14. De Regularibus. ut „Regularis, non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterii degit, & extra ea ita notorie deliquerit, ut populo scandalo sit, Episcopo instante, a suo Superiore intra tempus ab Episcopo praescriptum, severe puniatur, ac de punitione Episcopum certiorum faciat: si minus, a suo Superiore officio privetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit.

XII. Refert Barbosa citata Allegatione 150. S. Congregationem declarare, Episcopum passim statim habitam notitiam commissi delicti capere informationem, & eam ad Superiorem delinquentis mittere, ut nequeat ignorantiam praetexere.

XIII. Insuper declaravit, ut satisfactum censeatur istis verbis, *instante Episcopo*, sufficere unicam monitionem ab Episcopo factam esse & Superiorem intimatam; eique tempus praefixum fuisse ad praescriptum Concilii.

XIV. Adhaec, non sufficere, ut Superior Regularis sententiam, aut ejus acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, ut de punitione ipsa & de sententiae executione Episcopum certiorum faciat.

XV. Denique declaravit, hoc Decretum etiam vindicare sibi locum, quando Regularis in claustris degens, adeo notorie delinquit cum scandalo intra ipsam Ecclesiam, adeoque etiam in loco exempto: atque ita per hoc Decretum videtur Synodus Tridentina extendisse & ampliasse Constitutionem Concilii Lugdunensis innovatam Sess. 7. cap. 14. De Reformat. quia haec tantum loquebatur de delicto commissio in loco exempto: ut proinde in praesenti Decreto Synodus magis attendit ad scandalum datum, quam ad locum in quo fuerit datum.

XVI. Cum vero nonnulli Regularium Superiores in executione hujus Decreti essent admodum tepidi; quin & moniti ab Episcopis super delictis commissis, delinquentes ad alia suorum Ordinum loca extra Episcopi Diocesim ex industria imunitos transmitterent, Clemens VIII. edita Bulla quae incipit *Suscepti regimini* 39. in Bull. R. mandat exacte hoc Synodi Decretum ab omnibus Regularium Superioribus observari. „Caeterum si Superior (ait) in Regularem delinquentem non animadvertet, quinimo si illum impunitum ad alia suorum

ordinum loca extra Episcopi Diocesim, ut praefertur, transferat, volumus & simili motu atque auctoritate decernimus, ut Superior instante Episcopo intra terminum ab Episcopo praescriptum, & sub eisdem indignationis nostrae ac privationis dignitatum & officiorum obtentorum, necnon & sub inhabilitatis ad illa & alia imposterum obtinendum ac ulterius privationis activae & passivae vocis ad quas a nemine praeterquam a nobis & a Romano Pontifice pro tempore existente restitui non possit ipso facto similiter incurrendis praenisiptum regularem delinquentem ex loco ad quem transfertur revocare & in quo deliquit constituere seu sistere teneatur. Quod si hoc etiam facere praetermiserit per praesentes similiter statuimus ut ordinarius loci ad quem Regularis delinquens transfertus fuerit super praenisiptis ab ordinario loci in quo deliquit similiter requiritur vel alias de illius delicto informatus ut praefertur tanquam Sedis Apostolicae Delegatus praedictum Concilii Decretum omnino exequi & in Regularem delinquentem severe animadvertere possit & debeat.

XVII. In citato cap. 14. Sess. 7. postquam Synodus innovavit Constitutionem Concilii Lugdunensis addit insuper, „quod in civilibus causis mercedum, & miserabilium personarum Clerici saeculares, aut regulares extra Monasterium degentes, quomodolibet exempti, etiam si certum judicem, a Sede Apostolica deputatum, in partibus habeant; in aliis, si ipsum judicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam in hoc ab ipsa Sede delegatis conveniri, & jure merito ad solvendum debitum cogi, & compelli possint: privilegii, exemptionibus, Conservatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus adversus praemissa nequaquam validis.

XVIII. In Belgio jam pridem per Edictum Caroli V. sublatam fuere omnes generatim Conservatoriae, neque hodie ullus est in Belgio privilegiorum Conservator, unico Universitatis Lovaniensis Conservatore excepto, qui ex specialis gratiae & speciali indulto ejusdem Caroli V. continuatus fuit. Prius Edictum abrogatorium Conservatoriarum de anno 1500. extat parte 1. Edict. Fland. lib. 1. Rubrica 8. & parte 1. Edict. Brab. lib. 1. tit. 1. cap. 18. posterius autem parte 3. Edictorum Brab. lib. 3. tit. 5. cap. 1. quare in Belgio saeculares & Regulares exempti in civilibus coram locorum Ordinariis conveniendi sunt ad praescriptum hujus Decreti.

XIX. Insuper ne Episcopi in corrigendis subditorum suorum excessibus per exemptiones impedirentur, declarat Synodus Sess. 14. cap. 4. De Reformat. quod, si Episcopi in Ecclesiis suis relederint, quocumque saeculares Clericos, quocumque exemptos, qui alias suae jurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus, & delictis, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, tanquam ad hoc Sedis Apostolicae Delegati, corrigendi & castigandi facultatem habeant: quibuscumque exemptionibus, declarationibus, consuetudinibus, sententiis, juramentis, contentione, quae tantum suos obligent auctores ipsis Clericis, ac eorum consanguineis Capellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuslibet, ipsorum exemptorum contemplatione & intuitu minime suffragantibus.

XX. Ex his satis colligitur, Synodo admodum odiosam apparuisse exemptionem Clericorum saecularium, & Regularium extra sua claustra degentium; utpote qui inter subditos Episcoporum passim versantes, facilius per suos excessus populo scandalo esse, & Episcopale regimen turbare possent, ac insuper extra disciplinam aliorum Superiorum quodammodo viventes, majorem libertatem sibi assumunt, quam in claustris sub disciplina Regulari & Superiorum subiectione viventes.

XXI. Unde & ipsa Synodus Sess. 24. cap. 11. De Reformat. fatetur, „privilegia & exemptiones, quae variis titulis plerisque conceduntur, hodie perturbationem in Episcoporum jurisdictione excitare, & exemptis occasionem laxioris vitae praebere.